

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 18. decembra 1878.

Obseg: Poljedelstvo v starodavnih časih, kako se je pričelo in kako uplivalo na omiko človeštva. — Kaj se dandanes našim gospodarjem bolje izplača: pridelovanje žita za prodaj ali pa reja goveje živine? — Kako dolgo ostanejo kaljiva semena naših domačih žit, detelj itd.? — Nove postave. — Obravnave deželnih zborov. — „Turška vojska.“ — „Slavjanski almanah.“ — Nova dualistična nevarnost za Avstrijo. — Mnogovrstne novice. — Dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Poljedelstvo v starodavnih časih,

kako se je pričelo in kako uplivalo na omiko človeštva.

Posneto po profesorju R. Fiedlerju iz „Wien. landw. Zeitg.“.

Človek je izprva bil lovec. Kar je vsak dan ulovil in ubil, od tega je živel.

Pozneje ga vidimo kot pastirja, obdanega od mnogovrstnih živali, katere je ukrotil in ki so mu morale živeža dajati in obleke. Polagoma pa je sprevidel, da je mogoče, več živeža dobiti iz manjšega prostora, ako bi se lotil zemljo obdelovati.

A kako pa bi mogel dospeti do tega, da bi naturo silil za-nj delati? kje in kako bi začel s priprostim svojim orodjem zemljo na to siliti, da bi mu več živeža dajala? — V vlažnih in z gostim lesom obraščenih nižavah kaj tacega ni mogel pričakovati. Šel je tedaj na višave in ondi je začel zemljo rahljati in semena v njo pokladati. Tako je dobil prve pridelke iz matere zemlje. Po tem malem pričetku je sčasoma dalje segal in večje prostore obsejeval. Tako je človek postal gospodar naturi in položil temelj omiki, katera je izprva edino le izviralala iz poljedelstva. Poljedelstvu tedaj po pravici gre imé „velikih vrat“ omike človeštva in „izvira“ postav za združeno človeštvo.

Poljedelstvo je prisililo ljudi, da so si izbrali stanovitna prebivališča; postala so tako majhna sela, sčasoma večje vasi in naposled mesta.

To skupno bivanje ljudi je pa provzročilo mnogo potrebščin in postala so zdaj še le rokodelstva.

Izdelke rokodelstev in pridelke poljedelstva so ljudje izprva med seboj le menjali, in tako je postala kupčija, ž njo pa se je temelj položil umetnostim in vedam. Izvedenost pa še le tedaj bolje napreduje, če se več pridelava, kakor povžije, kajti zdaj še le je ljudem mogoče, ukvarjati se z raznoterimi opravili, kar jim poprej ni bilo mogoče, dokler so se morali boriti za pridobitev vsakdanjih potrebščin.

Ker je tedaj poljedelstvo bila prvotna podlôga in — reči se sme — zibelj vse omike, zato nam zgodovina kaže, da vsa imenitniša ljudstva starodavnih časov so se pečala s poljedelstvom.

Domovina prve človeške omike je visoka Azija, od tod je segla preko Egipta v južne, zahodne in se-

verne kraje Evropske, in se je potem dalje razširila na uno stran Oceana. Isto pot delala je tudi kmetija, ki je bila mati in vedna tovarišica človeške omike.

Poglejmo zdaj v poljedelstvo starodavnih ljudstev, kolikor je mogoče ga razvideti iz verjetnih virov. A tacih zanesljivih virov je pri nekaterih ljudstvih celó malo, pri drugih nam bližnjih jih je več.

Izmed Afrikanskih ljudstev so Egipčani prvi in skoro edini dospeli do omike, in to zaradi tega, ker se njihova dežela po naravnih posebnostih odlikuje od sosednih. Pač nikjer ni zemlja ljudstvom dala z majhnim trudom tako bogatih pridelkov, kakor v Egiptu. Še dandanes daje tam pšenica sem ter tje celó dvajseteri, ječmen in koruza osemnajsteri pridelok. Tako rodovitnost nahajamo pa le tam, kjer obilniše deževje zemljo rodovitno dela.

Nad večjim delom Nilove doline razpenja se vedno jasno nebó; reka Nil pa je, ki Egipt namaka in njegovo zemljo tako rodovitno dela. Že najstareji Egipčani so poznali neizmerno rodovitno moč Nila, zato so mu čast „božanstva“ pridelali; Herodot imenuje Egipt „dar Nilov“. Nil namreč, kedar začne v Egiptu deževati, naraste tako velik, da poplavi deželo in na njej popusti neko kremenčasto blato, ki je neizmerne vrednosti za polje. Egipčani, prepričani take rodovitnosti, so zato v take kraje, kamor Nilova povodinj ni segla, napeljali nalašč vodotoke, po katerih se razliva Nilova voda. Pri toliki rodovitnosti zemlje se ve da je moralo poljedelstvo zeló napredovati. A resnica je, da ta rodovitnost ni bila za deželo celó brez škode. Kmetovalci so si naredili svoj posebni stan (posebno kasto); proti neki davščini so namreč oni deželo dobili v najem (zakup). Lastniki zemlje ste bili dve najvišji vrsti ljudstva: duhovni in vojniki. Pridelovali so oni večidel vsa žita; grašica, bob, grah in leča so brez obdelovanja rastle na polji. Mlatili so žito z voli, ki so voz vlekli z valarjem pripreženi. Glavni živež Egipčanom so bili palčki (dateljni); vse je živel od palčkov: „moški, ženske in otroci, konji, osli in kamele, ovce, perutnina in psi“ — tako se bere v starih listinah.

V rodovitni deželi, kateri je ime Laid ali Tebais, je bil sad, katerega Egipčani durah zovejo, poglavitni živež, ki je dajal dvesto in štirideseteri pridelok. Poleg do sedaj imenovanih sadežev je o izlivih Nila tudi trta dobro rodila. Razen poljedelstva so se, kakor Herodot in Diodor Sicul pripovedujeta, Egipčani tudi z vrtnarstvom pečali. Za živinorejo so malo skrbeli. Vpregali so vole, krave, mule in osle; konj je še le v po-

znejih časih prišel na vrsto. Egipčani so živino častili kot božanstvo, posebno sveta so jim bila goveda in med temi najbolj trije biki: Mneois, Onuphis in Apis.

Gori smo uže omenili, da velika rodovitnost zemlje ni brez škode bila ljudstvu, katero se je presilno pomnožilo. Tudi ljudstvo najnižjih stanov je svoje otroke lahko izrejevalo. Diodor Sicul pripoveduje, da enega otroka do moža izrediti, ni stalo več kakor 20 drahem, to je, kakih 5 tolarjev. Toliko neizmerno število ljudi je naredilo preveliko število delavcev, ki so se za majhno dnino na sejnih ponujali v delo. Nasledek tega je bil propad ljudstva v suženstvo, po katerem se je dobro godilo višim, nižim pa od unih zatiranim prav slabo. Iz tega je razvidno, kako da so Egipčani mogli zidati take velikanske in nepotrebne stavbe, piramide itd., katerih bi napraviti ne mogle najbogatejše države s svobodnim ljudstvom, ko bi ga morale za delo plačevati pošteno. Nobeden Egipčan ni smel premeniti svojega rokodelstva, in noben delavec ni mogel priti do kakega posestva, velika množica ljudstva ni bila nič na boljem kakor živina. To, da so bili viši in nižji stanovi tako zelo ločeni, je bilo krivo, da poljedelstvo ni napredovalo, temveč sčasoma propalo. (Kon. prih.)

Kaj se dandanes našim gospodarjem bolje izplača: pridelovanje žita za prodaj ali pa reja goveje živine?

Dokler železnic ni bilo, ni bilo lahko na to vprašanje odgovora dati, ki bi bil vsaj večemu delu naših deželá primeren. Dandanes pa ne bomo napačno rekli, ako rečemo, da je živinoreja bolj na dobiček našim gospodarjem, kakor pa žitoreja. Po železnicah je lahko zdaj iz oddaljenih krajev v vsako deželo uvaževati žita. In da se to tudi res godí, pričajo nam vsakdanje skušnje. Nasproti pa vidimo, da s prevaževanjem živine ne gre tako lahko, marveč vidimo, da dohajajo celó iz tujih držav barantači v naše dežele, ki nakupujejo goveda in jih večidel dobro plačujejo.

Ker tedaj po takem na gori stavljeno vprašanje lahko damo odgovor, da gospodarju večí dobiček vrže, če se bolj do živinoreje obrne kakor na pridelovanje žita za prodaj, zato pa je treba pot umne živinoreje nastopiti, ker le po tej poti mu doide zaželeni dobiček.

Glavno vodilo umne živinoreje pa je: „imej v svojem hlevu le toliko repov, kolikor jih dobro rediti moreš.“ Veliko živine v hlevu imeti, zraven pa le malo klaje, da ti živina stradati mora, je očitna potrata. Zakaj? — zato, ker to malo klaje, kolikor je tvoja živina dobi, zaleže jej le toliko, da se pri življenji ohrani; ne bo pa na-se dobila ne mesa ne loja, pa krava ti bo tudi le malo molzla. Zato naj bi naši gospodarji večo skrb obrnili na to, da poleg dobro gleštanih senožet tudi na svojem polji zadostne klaje pridelujejo.

Dokler pa gospodar ne pride do tega, da bi svoji živini dajati mogel dovolj klaje, naj tudi nikar ne začne z bolj žlahnimi plemeni, kajti potem bi še le prišel iz dežja pod kap.

Dober začetek boljše živinoreje bil bi uže ta, ako domače svoje pleme začne umno izrejevati. To pa se zgodí, ako si za rejo obdrži najlepša teleta od najbolj molznih krav; taka teleta naj vsaj 6 tednov sesajo pri svoji materi, kajti še le potem postane njihov želodec tako močan, da namesti mleka je v stanu prebavljati sladko seno, žitni drob in pa moko lanenih preš. Taka teleta, ki so dalje časa materno mleko uživala, izrastejo

tudi večá. Če mlada teleta v prvem letu svoje starosti ne dobivajo zadosti klaje, je to pregrešek, ki se pozneje ne dá več popraviti. Tudi naj teletom do tistega časa, ko prestanejo za pleme ugodna, to je, da so eno leto in pol stara, dovoli prosto gibanje in da v toplejšem letnem času vsak dan pridejo iz hleva pod milo nebó. Le po tej poti si gospodar izredi zdravo, lepo vstvarjeno in večo mlado živino, katera bode pozneje dobljeno klajo gospodarju z večim dobičkom povračala.

Kar se tiče tega, kako naj gospodar z mlekom ravná, je to različno po krajnih razmerah. Če mu je mogoče mleko kar naravnost prodati, mu vrže to največ dobička; za tem pride, če iz sladkega mleka sir dela; manj dobička mu daje napravljanje surovega masla, da pri tem s siratko prešiče krmi, kajti to je gotovo najdražja klaja. Naravnost mleko prodajati je pa le tam mogoče, kjer je gospodar blizo kakega mesta ali družega večega kraja; — sir iz sladkega mleka delati je le večim posestnikom mogoče, za manjše posestnike pa daje mleko največ dobička, če stopijo v sirarske zádruge. Temu dokaz so naše sirarske zádruge v Bohinji, sirarske zádruge v Tolminu itd.

Kako dolgo ostanejo kaljiva semena naših domačih žit, detelj itd.?

Da semena ne ostanejo večno kaljiva, to ve vsak gospodar. Al mnogo jih je, ki ne vedó, koliko časa semena naših navadnih pridelkov obdržijo kaljivost in so za setev pripravna.

Zato mislimo mnogim kmetovalcem ustreči, če na gori stavljeno vprašanje damo odgovor, ker se včasih primeri, da gospodar dobí kako staro seme, pa ne ve, ali bi ga mogel sejati ali ne.

Kaljivost obdrži: koruza 4 leta, pšenica 3—4, rž 3—4, ajda 2—3, ječmen 2—3, oves 2—3, proso 2, turška detelja (esparseta) 3—5 let, nemška detelja (lucerna) 3 leta; navadna rdeča detelja 2 leti, lan 8 let, konoplja 4, ogeršica 3 leta, fižol 5 let, grah 5, grašica 3 leta, leča 2 leti, repa in ohrovt 5—6, korenje 4, kimmelj 2—3, mak 2—3, pesa 4—6 let.

Nove postave.

C. kr. trgovinsko ministerstvo je z ukazom 5. decembra 1878. leta, št. 1993, trgovinskim in obrtnijskim zbornicam naznanilo, da občna colna tarifa Avstro-ogerske colne okolije, katera je s postavo od 27. junija 1878. l. drž. zak. šte. 67 razglašena bila, 1. januarija prihodnjega leta v veljavo stopi. Le, ako se bodo obravnave o kupčijski pogodbi z Laško državo prej ugodno rešile, se bode morda uvozninska tarifa o prometu z Laško gledé nekaterih važnih stvari premenila.

Obraavnave deželnih zborov.

Deželni zbor Kranjski.

V 14. in zadnji seji dne 16. oktobra je c. kr. deželni predsednik vitez Kalina odgovoril na interpelacijo poslanca g. Kluna zastran zasežbe neke številke časopisa „Slovenca“ rekši, da izvrševanje tiskovne postave pripada sodnijskim oblastvom, in da se zapečatenje vsega lista opira na postavo. — Dalje je c. kr. deželni predsednik odgovoril na interpelacijo poslanca Pfeiferja gledé različnih napak pri iztirjevanji davč

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pōli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 25. decembra 1878.

Obseg: Razglas gospodarjem, ki želijo semena Ruskega lanu. — Poljedelstvo v starodavnih časih, kako se je pričelo in uplivalo na omiko človeštva. (Kon.) — Kaj storiti z drevjem, ki ga je sneg poškodoval. — Kako gosp. T. Hitz piše o Bohinjski in Tolminski živinoreji. — Cestni pahovnik (Wegehobel). — Slovensko književstvo. — Političen pogled po Evropi ob koncu leta 1878. — Mnogovrstne novice. — Dopisi. — Noviĉar.

Gospodarske stvari.

Razglas gospodarjem,

ki želijo semena Ruskega lanu.

Družba kmetijska Kranjska bode prihodnjo spomlad zopet v stanu, gospodarjem našim iz državne podpore nakupljeno seme Ruskega (Rigajskega) lanu po niži ceni dati, kakor je na prodaj v štacunah.

Da pa odbor vé, koliko semena naj naroĉi, zato vabi gospodarje, kateri želijo tega lanu, ki v vsem prekosí naš domaĉi in vsak drug lan, naj se kmalu, zadnji čas pa do Sveĉnice, oglasijo pismeno ali ustmeno v pisarni odboru, da se potem vé, koliko ga bo treba skupaj naroĉiti.

Glavni odbor družbe kmetijske Kranjske v Ljubljani 23. decembra 1878.

Poljedelstvo v starodavnih časih,

kako se je pričelo in kako uplivalo na omiko človeštva.

Posneto po profesorju R. Fiedlerju iz „Wien. landw. Zeitg.“.

(Konec.)

O Kartagencih, potomcih Feniĉanov, naj le to omenimo, da je njih rojak bil prvi, ki je poljedelško knjigo spisal z imenom Mago, katerega Rimski poljedeljski pisatelj Columella imenuje „oĉeta poljedelstva“.

Feniĉani, o katerih nam zgodovina pripoveduje, da so bili prvi narod, ki je meje svoje domovine prestopivši z domaĉimi pridelki trzil v tuje dežele, so tudi bili poljedelci, ki so na tuje izvaževali rž, vino, olje in pavolo; za živinorejo niso marali; klavno živino so kupovali v deželah Evfrata, mule in konje pa v Armeniji.

Pri Babiloncih in Asircih je zaradi velike rodovitnosti teh dežel poljedelstvo cvetelo; oni so imeli velike čede živine in so druge dežele oskrbovali z njo. Herodot piše, da sta v teh deželah pšenica in proso imela po štiri prste široko perje; trte in oljke niso imeli; nekako olje so si pripravljali iz sezama, neko vino pa iz palm.

Pri Ariških ali Indogermanskih narodih se nahaja uže v prvem zaĉetku sled živahne živinoreje;

povsod pri njih imenujejo se krave, biki, koze, ovce, prešiči, gos, raca, golob in še marsikatera druga perutnina. Ariški narodi so prvi imeli poljedelško orodje enako plugu; iz jeĉmena in pšenice napravljali so si moko in pili so upijanijoĉo medico.

Tudi Indijcem je bila vsa gori imenovana živina, kakor se to sprevidi iz starodavnih listin, znana. Razen palm in sladkornega trstja so pridelovali, kakor še zdaj, posebno veliko riža, ki jim je bil poglavitni živež. Iz Indije je prišel riž v zahodne dežele; tudi starim Grkom je bil znan, pa ga niso pridelovali; pozneje so ga še le Arabci pripeljali v Evropo. Riž je bil Indijcem to, kar so bili palĉki Egipĉanom. Bogati pridelek riža je tukaj prav tiste nasledke imel, kakor v Egiptu. Tudi tukaj so veliki bogatini in veliki beraĉi. Tisti, ki k bogastvu pomagajo, nimajo nič od njega; dobiĉek imajo le bogatini, katerim revno ljudstvo zemljo obdeluje, kajti najemščina in obresti so sila veliki. Po postavah Mennovih je najnižja obrest 15, najviša pa 60 odstotkov; delavci se plaĉujejo prav po nizki ceni. Kdor ne more davka plaĉati, mora delati.

Mnogo zanimivega nam pripoveduje zgodovina Perzijanov. Tukaj vidimo vredjene davkovske postave skoro tako kakor je naš kataster; polje je zmerjeno in po množini pridelkov se plaĉuje več ali manj davka. Davek se plaĉuje v denarjih, to je, v darejkah, ki imajo vrednost po 20 frankov, ali pa v pridelkih. Poleg doloĉenih plaĉil v denarjih daje dežela Kilikija vsako leto 300 kónj (belcev), Armenija 10.000 žebet, Medija 100.000 ovác in 4000 konj, Kapadocija 1500 kónj, 2000 mul in 50.000 ovác itd. Perzijani izrejajo posebno veliko konj, katere za delo vpregajo in pa jezdijo. Znano je, da so Perzijani prvi imeli pošte. Ko so v drugih deželah kralje vozili v vozovih z mulami, se je peljal Perzijski kralj v vozu z 8 belci. Perzijani so sejali mnogovrstna žita, ravnali trto in mandeljnovo drevo. Posebno odlikovali so se v vrtnarstvu in imeli krasne vrte z rožami.

Poglejmo zdaj na Grško, da vidimo, kako je tam v starodavnih časih s poljedelstvom bilo. Slavni Grški pisatelj Homer nam o tem marsikaj pripoveduje. Tako pravi, da so Grki sejali pšenico, jeĉmen in piro. Mlatili so žito na podih, čistili z vevnico. Žito mlele so gospodinje, kar razvidimo iz 20. speva v „Odyssei“. Tudi z vrtnarstvom in sadjerejo so se peĉali. Vino so pridelovali le črno, kajti le-to vino omenja Homer v svojih pesmah; hranovali so ga v mehovih.

Izmed živine omenja Homer le konje; jezdili pa niso konj, ampak jih le rabili za vojaško uprego. Krmili so konje s pšenico, ječmenom in senom, ovsa stari Grki še niso poznali. Tudi osle nahajamo v Homerovih pesmah, katerih pa niso imeli veliko. Za uprego in tovore so rabili mule. Na vozu, v katerega so bile mule uprežene, se je peljala kraljeva hči Nausikaa do morja, kjer je za možitev prala z deklami oblačila in koltre.

Goveda so skoro celo leto se pasla na pašnikih; molzli so jih zjutraj in zvečer. Tudi sir so Grki uže znali delati. Tudi nekako surovo maslo jim je bilo znano. — Ovac in koz so Grki imeli veliko. Svinj so veliko redili. V goratih cvetic polnih krajih je tudi čebeloreja cvetela. Imeli so Grki tudi pisatelje, ki so v svojih spisih razkladali poljedelstvo.

Po vsem tem pogledjmo še, kako so Rimljani kmetovali. Zgodovina Rimljanov nam prav očitno kaže moč in veljavo kmetijstva. Rim, ki si je podjarmil skoro celi svet, je svojo moč posebno si pridobil s poljedelstvom v deželah, katerim so Rimljani gospodovali. Poljedelstvo je bil steber vseh italijških občin, in kako zeló so vedeli, da vse občinsko življenje sloni na poljedelstvu, kaže se v lepi navadi, da so Rimljani, predno so kako mesto zidali, z brazdo naznanili okrožje, v katerem so potem napravili mestu obzidje. V dobrem starem času je vsak Rimljan tudi najvišega stanu s posebnim veseljem obdeloval svoje posestvo. Pozneje pa je pojemalo to veselje do poljedelstva; plemenitazi so bivali na svojih vilah in so prepustili obdelovanje posestva oskrbnikom in hlapcem. S to nemarnostjo pa se je začel tudi propad Rimske države.

Da je vse premoženje Rimljanov obstajalo najbolj v poljedelstvu in živini, temu priča je to, da so Rimljani z besedo „pecunia“ zaznamovali denar, kajti v latinskem jeziku se živina imenuje „pecus“, in od tod imé denarja „pecunia“. Rimsko kmetovanje je segalo posebno na pridelovanje žita. Razen pšenice, ječmena in pire so pridelovali repo, sočivje, redkev, česenj in mak; živini so pokladali lupine, bob, grah in grašico. Setev so opravljali navadno le v jeseni in samo izjemno spomladi.

Poljski delavci so dobivali plačilo v pridelkih. Voditelj delavcev (pozneje samo sužnjih) je bil tako imenovani „vilicus“, to je, véliki hlapec, pod njim pa je stala „vilica“, to je, vélika dekla. Ker žita niso zadosti pridelali, so ga iz Sicilije dovaževali. S propadom kmetstva je propadalo tudi pridelovanje žita in lotili so se pridelovanja vina in olja. Pridelovanje vina so Rimljani uže davno poznali; mošt prodajati jim je bilo prepovedano, dokler niso duhovni praznika določili, ko so se smeli sodci odpreti. Oljko so dobili Rimljani po Grkih iz drugih krajev Italije. Poleg trte in oljke sadili so tudi figovo drevo in sadna drevesa. Senožeti so marljivo namakali.

Z živinorejo se niso kaj pečali, kajti Rimljan je živel večidel ob rastlinstvu in mesá niso vživali družega kakor svinjsko in ovčje. Krav za mleko so le malo imeli in govejo živino le za delo na polji. Z biki in kravami so polje orali; tovorili so s konjem in mulo; gnoj na polje so nosili osli, kateri so tudi mline gonili.

Pašnikov je bilo veliko, pa so bili lastnina državna. Pozneje so se pečali tudi s perutnino in razua gosí, katere so, kakor zgodovina pripoveduje, kapitól rešile, so imeli posebno pave in golobe.

Pisatelj kmetijskih člankov nam med Rimljani kaže zgodovina veliko; še dandanes sloví med njimi ime Kolumela.

To je kratek pa zanimiv pregled poljedelstva pri starodavnih narodih.

Gospodarske skušnje.

Kaj storiti z drevjem, ki ga je sneg poškodoval.

Sneg, ki ga je letos sem ter tje uže na debelo padlo, je, kakor nam gospodarji tožijo, poškodoval veliko drevja.

Kaj storiti, da se škoda kolikor mogoče zmanjša?

1. Na drevesih, na katerih so večje ali manjše veje popolnoma odtrgane, se morajo rane s kakim ostrim orodjem dobro ogladiti in s smolo ali z drevesnim voskom tako dobro zamazati, da zrak ne more do rane, in potem še dobro ovezati. Take veje pa, katere so sicer od debla odtrgane, vendar se še veliki del vejin okrog debla drži, se morajo prav varčno spet k deblu tako privezati, kakor so bile prej, in rana se mora tako obvezati, kakor pri vcepljenji.

2. Ona drevesa pa, na katerih je več vejic samo poškodovanih in ne od debla odtrganih, se morajo lepo obrezati, kakor se to večkrat zgodi, kedar hočemo kako drevo omladiti.

3. Če se to prav dobro napravi, kar smo zdaj omenili, in če se ravno mnogo vejic in celó vrh odreže, se vendar še mnogokrat zgodi, če je namreč deblo nepoškodovano, da drevo spet lepo krono in lep vrh dobi in kasneje gospodarju mnogo koristi.

4. Dobro je znano, da so celó velika drevesa, katera so s korenino izdrta bila, ali celó do zemlje pripognjena, prav lepo rastla in rodila, če so se spet prav varčno vzdignila in dobro uravnala; in zatoraj tudi priporočamo, naj naši gospodarji tudi to prej skusijo, ko bodo drevesa celó za drva posekali. Ker se vendar izkoreninjena drevesa v zmrznjeni zemlji ne morejo lahko okopati, naj se s tem delom počaka do tedaj, kedar bo zemlja spet otajana in do tistega časa naj se korenje dobro pokrije s prstjo in slamo, da ne pozebe in se ne posuši.

Kako gospod T. Hitz piše o Bohinjski in Tolminski živinoreji.

Bohinjska živina je navadno rujavordeča. Telesa je jako lepega ter se odlikuje posebno po svojih drobnih kostéh. Mleka daje v primeri z velikostjo telesa prav veliko. Živa teža Bohinjske krave ne presega 4 do 5 centov, in vendar se od take majhne kravice sme na leto računati 1200 do 1500 litrov mleka. Meni se zdi to pri tako majhni živini, katera se tako silno slabo krmi, prav veliko. Da bi boljše klaje imela, bi se mlečnost gotovo še zdatno pomnožila. Sicer se izvorni Bohinjski rod ne nahaja več popolnoma čist, ne v Bohinji, še manj pa po Tominskem. V zadnjih desetletjih se je križem plemenil z Belanskim (Koroškim) rodom. Lepe telesne lastnosti Belanskega rodú, večja teža života in obilniša mlečnost so dale povod, da se s podporo, katero daje kmetijsko ministerstvo, nakupujejo Belanski biki za zboljšanje Bohinjske in Tominske govedoreje.

To križem plemenjenje, to je mešanje domače krvi z Belansko, mora se imenovati prav umno in primerno, kakor dosedanji vspehi dokazujejo. Po takem križem plemenjenji postala je živina večja, bolj mlečna, posebno kjer se bolje krmi, kakor na pr. v onih vaséh, kjer se je skupno sirarstvo vpeljalo. Radostno sem se mogel prepričati, da ondi, kjer so se ustanovile zadruga, to je, skupne sirarije, gospodarji posebno pazijo na Belansko kri, ker so se živinorejci prepričali, da od take živine dobivajo veliko več mleka, potem pa tudi, da ima taka večja živina lepša in večja teleta ter sama uže po sebi dobi večjo veljavo na trgu.